

Särtryck ur

CJP NYHETSMBREV

Nr 41:2 Juni 2006

DEN INTEGRERANDE BILDEN

av Marie-Claire Lundeberg

Marie-Claire Lundeberg, leg psykoterapeut med handledar-kompetens samt bildkonstnär, undervisar vid IDP Institutet för Drömpsykologi där hon också är handledare och ansvarig för ämnesområdet drömcoaching

Bilden angår oss alla. Det är en universell mänsklig förmåga att ha bildmässiga föreställningar. Bilden är också ett viktigt kommunikationsmedel mellan människor. När man talar om en bild tillkommer en ny dimension, den verbala tolkningen. Utan anspråk på att försöka förklara eller uttömmande förstå fenomenet bild vill jag ändå dela några reflexioner kring denna allmänmänskliga angelägenhet.

Vare sig man kan se med sina fysiska ögon eller inte går det alldeles utmärkt att föreställa sig saker för sitt "inre öga". Tränas detta inre seende upp ökar samtidigt den skapande och problemlösande förmågan. "Färgupplevelsen" är meningsfull även för blinda. En utställning med Monets näckrosmålningar i "blindskrift", där varje färgnyans hade sin motsvarighet i tappar, blev en stor framgång. En verklig konstupplevelse för besökarna.

Det lilla barnet har en inneboende förmåga att se, även om förmågan att organisera de visuella intrycken inte är färdigutvecklad. Det finns många psykologiska skäl till att barnet ser en häst i tapetens mönster, fast där "bara" finns slingor och prickar, enligt tapetfabrikanten. I modern brittisk filosofi talar man om att människan måste ställa sig som betraktare inför något, för att kunna bestämma sig för vad det är hon ser. Självklart? Ett annat påstående är att det inte finns någon principiell skillnad mellan ord och bild. Båda är lika godtyckliga.

CJP NYHETSMBREV

ISSN 1652-2125

Utges av CJP Centrum för Jungiansk Psykologi AB två ggr/år (juni och december). Upp-laga 5.000. Ansv. utgivare: Gunlög Raihle.

Vår förmåga att föreställa oss saker tycks vara stor. Den platta bildens äpple är tvådimensionellt, men det syftar på en tredimensionell frukt, med tyngd och doft och smak. Bara din föreställningsförmåga sätter gränser för vad bildäpplet kan referera till.

Någon filosofisk godtycklighet finns emellertid inte hos konstbilden eller hos den religiösa bilden. Här handlar det om "verklig närvaro" av mening. En Rembrandtmålning har värde på många skalor. Högt pris, när den går att köpa. För någon annan innebär den en helande upplevelse. Bilden svarar mot en glömd, förlorad erfarenhet i färg och motiv. Det finns kanske inte ord för upplevelsen, men den är inte desto mindre påtaglig och verkingsfull. Betraktaren kan känna glädje eller värme in-

"En helhetsupplevelse blir tillgänglig genom bilden. Och bilden kan på så sätt bli ett hjälpmedel att få ihop och hålla levande sambandet och interaktionen mellan innervärld och yttvärld, mellan känsla och tanke."

ombords. Stundens sinneserfarenhet kopplas ihop med andra erfarenheter. Och detta kan ske idag även inför målningar som är flera hundra år gamla. Man brukar tala om konstbildens förmåga att transcendera. Reklambilden däremot är knuten till sin samtid. Ser man gamla reklambilder tycks de berätta mer om den då aktuella kulturen än att propagera för varan i fråga.

I psykoterapeutiskt arbete är bildspråket omistligt. Det kan vara metaforer eller allegorier, liknelser. Man säger inte rent ut men budskapet går ändå hem, förutsatt att bilden håller för att transportera sitt innehåll. Vi drömer i bild och drömbilden uttrycker vårt inre. Vi söker härleda och koppla till tidigare erfarenheter. Kanske de allra tidigaste. Drömbil-

der och bilder som fantiserats i vaket tillstånd har väsentliga likheter med målade bilder när det gäller ursprung och psykologisk laddning. De aktiverar också varandra liknande strukturer i den mänskliga hjärnan. Genom att förmedla sin bild blir det möjligt för patienten att till sin terapeut kommunicera ordlöst. Och det blir möjligt för terapeuten att uppmärksamma komplexiteten och att möta tidigt "material" utan att patienten för den skull måste betraktas som okontrollerat regressiv. Om dessa bilder möts med tillbörlig respekt och ömhet, oavsett om de är "konstiga", bisarra och främmande, vågar patienten också rita eller måla sina bilder. Inte för att han/hon måste, utan till en början av nyfikenhet, och så småningom också av lust.

Den amerikanske själv-psykologen Stern har gett ett fint bidrag till förståelsen för barnets reaktioner när det håller på att utveckla sin förmåga att kommunicera och göra sig förstått av andra; när det börjar leka symboliskt någongång mellan 16 och 36 månaders ålder. Under den perioden finns en sorg hos barnet; sorgen över den förlorade helhet som upplevelsemässigt fanns före Ordet. Det är friskt att sörja denna förlust. Att ha kontakt med denna sorg är inte att förväxla med depression förvärvad genom smärtsamma relationsförluster, eller vreden över att inte kunna kontrollera allt och alla. En helhetsupplevelse blir tillgänglig genom bilden. Och bilden kan på så sätt bli ett hjälpmedel att få ihop och hålla levande sambandet och interaktionen mellan innervärld och yttvärld, mellan känsla och tanke.

Marie-Claire Lundeberg